

แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย
ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์

THE CREATIVE APPROACH FOCUSES ON THE VALUE OF BEAUTY, GOODNESS, AND TRUTH
IN THAI SOCIETY THROUGH VISUAL ARTS MEDIA

ธนาทิพย์ ทิพย์วารี

Thanathip Thipwaree

วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Poh-Chang Academy of Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin.

Email: bank.crk@gmail.com

Received 26 July 2022; Revised 9 December 2022; Accepted 29 October 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินงานด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในศิลปะให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงในสังคมได้มากขึ้น รวมถึงการวางแนวทางการศึกษาการสร้างสรรค์ศิลปะในปัจจุบันให้สามารถสื่อสารคุณค่าเชิงสังคมศาสตร์ได้มากขึ้น ตลอดจนความเป็นไปได้ของวิธีคิดหรือมุมมองใหม่ๆ ด้วยรูปแบบของการจัดตั้งกิจกรรม “31st Century Museum of Contemporary Spirit in Bangkok (at Poh-Chang Academy of Arts)” ซึ่งเป็นโครงการที่ริเริ่มจากการศึกษาโครงการที่มีแนวคิดสอดคล้องกัน นั่นก็คือโครงการ “พิพิธภัณฑ์ร่วมสมัย 31st Century Museum” ของอาจารย์คามิน เลิศชัยประเสริฐ ในการสร้างสรรค์ศิลปกรรมให้แก่เยาวชนที่กำลังศึกษาหรือสนใจในศิลปะร่วมสมัย ผลการวิจัยทำให้เกิดผลผลิตเป็นผลงานศิลปะวัตถุซึ่งสามารถวิเคราะห์เนื้อหาภายใต้องค์ประกอบ 4 คุณลักษณะคือ 1) กระบวนการทางความคิด 2) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความงาม 3) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความดี 4) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความจริง นอกจากนี้ยังมีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานในชื่อเดียวกับกิจกรรมและเผยแพร่ผลงานในรูปแบบสูจิบัตรแก่ผู้สนใจเพื่อส่งเสริมให้รับรู้ถึงคุณค่าความงาม ความดี และความจริงในศิลปะให้สัมพันธ์กับชีวิตในสังคม

คำสำคัญ: คุณค่า; ความงาม; ความดี; ความจริง; สื่อทางทัศนศิลป์.

Abstract

The study “The Creative Approach Focuses the Value of Beauty, Goodness, and Truth in Thai Society through Visual Arts Media” was conducted as workshop research, employing a qualitative methodology. Its objective was to enhance the relevance of the values of beauty, goodness, and truth in art to real-life societal contexts. It also aimed to establish an educational approach to contemporary art creation that communicates social science values

effectively. Furthermore, it explored the potential for new perspectives or ways of thinking through the establishment of the “31st Century Museum of Contemporary Spirit in Bangkok” (located at Poh-Chang Academy of Arts). This project was inspired by a similar concept called “The 31st Century Museum of Contemporary Art” initiated by Ajarn Kamin Lertchaiprasert, to create art for youth engaged in the study or interest in contemporary art. The findings from the production of art objects were analyzed based on four elements: 1) thought process, 2) alignment with beauty values, 3) alignment with goodness, and 4) adherence to the characteristic value of truth. An exhibition was also organized to showcase the works related to the activity, and certificates were provided to individuals interested in promoting awareness of the values of beauty, goodness, and truth in art as they pertain to life in society.

Keywords: Value; Beauty; Goodness; Truth; Visual Art.

บทนำ

การศึกษาศิลปะของประเทศไทยในปัจจุบันโดยมากต่างก็ปรับหลักสูตรหรือพัฒนาองค์ความรู้ในรายวิชาให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัยและความเจริญรุดหน้าทางเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการพัฒนาในด้านกระบวนการทางความคิด เทคนิควิธีการ ที่ไม่ใช่แค่การสร้างสรรค้งานศิลปะตามกระบวนการแบบดั้งเดิม แต่สามารถสร้างการรับรู้รูปแบบทางความงามในแนวทางใหม่แก่ผู้ชม กระบวนการทางความคิดจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน ความงามที่ปรากฏจึงไม่ได้จำกัดให้ผู้ชมรับรู้ได้เพียงการมองเห็น แต่เป็นความงามที่ปรากฏผ่านวิถีคิด มุมมอง ทักษะคิด และการคัดเลือกกระบวนการสร้างสรรค์ที่สามารถสื่อให้เห็นถึงคุณค่าสาระที่แท้จริงจากผลงานจากตัวผู้สร้างสรรค์ จนเกิดเป็นสุนทรียะรูปแบบใหม่

อย่างไรก็ตามเพื่อที่จะสร้างสุนทรียะในรูปแบบใหม่ยังจำเป็นจะต้องเรียนรู้จากสุนทรียศาสตร์ที่เคยมีมาก่อน และเนื่องด้วยประเทศไทยมีศาสนาพุทธที่เห็นถึงคุณค่าความดีงามในทุกๆ ก้าวย่างของการดำรงชีวิต และการอยู่กับความเป็นจริงที่เป็นปัจจุบันขณะ ทางผู้วิจัยจึงหยิบยกสุนทรียศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกับความดี ความงาม และความจริงมาเป็นจุดตั้งต้นในการวิจัย ซึ่งสุนทรียศาสตร์ดังกล่าวมีมาตั้งแต่ยุคกรีกจนถึงยุคกลาง ว่าด้วยความงามซึ่งผูกติดกับความดีและความจริงอย่างแนบแน่น แต่ความจริงดังกล่าวกลับมีความหมายถึงโลกของแบบและพระเจ้า ไม่ใช่ความความจริงของโลกที่ปรากฏ ยกตัวอย่างเช่นอริสโตเติล (Aristotle) นักปรัชญากรีก ศิษย์ของเพลโต (Plato) ที่มองว่าโลกของแบบและโลกที่ปรากฏมีความเชื่อมโยงกัน ไม่ได้แยกออกจากกัน และเชื่อว่าศิลปะสามารถทำให้มนุษย์เข้าใจถึงความจริงได้ยิ่งขึ้น หรือสุนทรียศาสตร์ยุคเฮลเลนนิสม์ (Hellenism) สำนักสโตอิก (Stoic) ซึ่งเชื่อว่าความงามและศีลธรรมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้อกันอันเนื่องจากเป้าหมายสุดท้ายของความงามคือผลทางศีลธรรม หรือกระทั่งสุนทรียศาสตร์ในยุคกลางซึ่งผูกติดกับศาสนาอย่างสมบูรณ์

“ฉันคิด ฉันจึงมีอยู่” (I think. Therefore I am.) เป็นทัศนคติหนึ่งที่ถูกนำเสนอขึ้นโดยเรอเน เดการ์ต (Rene Descartes) นักปรัชญาสายจิตนิยมที่ทำให้คุณค่าของความงามและความจริงปรากฏขึ้นในรูปแบบของจิตใจมนุษย์ ซึ่งเป็นผลมาจากการคิดที่ว่า “ความคิดของมนุษย์ที่เป็นเหตุผล และมีการใคร่ครวญไตร่ตรองเป็นอย่างดี จะเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความจริงแท้มากกว่าการใช้ผัสสะ หรือประสบการณ์” (Ochana Poolthongdeewattana, 2018) สุนทรียศาสตร์ถูกปรับให้เข้ากับยุคสมัยมากยิ่งขึ้น ในคริสต์ทศวรรษ 1970 เกิดการปฏิวัติทางภาษา ทำให้อารมณ์และสภาพจิตใจของผู้คนเกิดการเปลี่ยนแปลง และเริ่มปฏิเสธความรู้ใน

เชิงเบ็ดเสร็จ แต่หันมาสนใจในความหลากหลาย สิ่งคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความเชื่อที่ว่าความจริงมีได้หลากหลายมุมมอง ผลงานศิลปะจึงปรากฏลักษณะของความคลุมเครือ สามารถตีความหมายได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ชมและบริบทแวดล้อม

ผู้วิจัยจึงอยากนำเสนอผลงานการสร้างสรรคที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของเรื่องราวบันดลใจตลอดจนกระบวนการทางความคิดอันเปรียบดั่งเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่ง โดยแสดงให้เห็นถึงวิธีการสร้างสรรค์ที่ต่างไปจากเดิม แต่ให้ผลลัพธ์ที่มีมิติใหม่แก่แนวทางการสร้างสรรค์ อันสามารถบรรลุไปตามเป้าหมายทางคุณค่าความงาม, ความดีและความจริง อย่างไรก็ตามความจริงนี้ไม่ได้อ้างอิงกับโลกของแบบ แต่เป็นความจริงของปัจจุบันขณะ โดยให้ได้มาตรฐานเดียวกันหรือมากกว่ากับการสร้างสรรค์ศิลปะในรูปแบบอื่นๆ จึงได้นำพิพิธภัณฑ์จิตรวิญญานร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31 ผลงานศิลปะร่วมสมัยโดยคามิน เลิศชัยประเสริฐ ศิลปินเชิงแนวคิด (Conceptual Art) ผู้ได้รับรางวัลศิลปินศิลปาธร (พ.ศ. 2560) ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ “สามารถสะท้อนการค้นพบความหมายสำคัญของคุณค่าของจิตใจ ความดี ความงาม พลังงานทางบวกที่เกิดขึ้นมาภายในร่างกายของมนุษย์” (Patsaphon Tothet, 2016) มาเป็นแนวทางในจัดทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์” และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เป็นผู้ค้นหาคุณค่าความงาม ความดี และความจริงภายในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และนำความดี ความงาม ความจริงเหล่านั้นไปสร้างสรรค์และเผยแพร่ในรูปแบบผลงานศิลปกรรม

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1) เพื่อส่งเสริมคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในศิลปะให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงในสังคมได้มากขึ้น
- 2) เพื่อวางแนวทางการศึกษาการสร้างสรรคศิลปะในปัจจุบันให้สามารถสื่อสารคุณค่าเชิงสังคมศาสตร์ได้มากขึ้น ตลอดจนความเป็นไปได้ของวิธีคิดหรือมุมมองใหม่ๆ ในการสร้างสรรค์ศิลปกรรมให้แก่เยาวชนที่กำลังศึกษาหรือสนใจในศิลปะร่วมสมัย
- 3) เพื่อสร้างสรรค์ตัวอย่างผลงานศิลปะที่มีกระบวนการทางความคิดเป็นปัจจัยหลักในการสร้างสรรค์ให้เยาวชนที่กำลังศึกษาหรือสนใจศิลปะร่วมสมัย ได้เรียนรู้และเข้าใจทุกขั้นตอนของกระบวนการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ของการสร้างสรรค์ เสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบัน และส่งเสริมให้เยาวชนนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจในการสร้างสรรค์ศิลปะแนวทางใหม่นี้ สามารถนำเอาองค์ความรู้ไปปรับใช้กับทัศนคติและกระบวนการสร้างสรรค์ของตนเองกับสังคมได้

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 จัดกิจกรรมเสวนากลุ่มโดยเชิญคามิน เลิศชัยประเสริฐ และอังกฤช อัจฉริยะโสภณ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาโครงการ บรรยายถึงกระบวนการเกิดขึ้นของกิจกรรมรวมถึงเปิดรับสมัครอาสาสมัครของโครงการ ซึ่งทุกคนจะเป็นศิลปิน ผู้ติดตั้งผลงาน และกำหนดขอบเขตของการนำเสนอผลงานด้วยตนเองทั้งหมด ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม โดยการจัดให้กลุ่มอาสาสมัครเพื่อทัศนศึกษา ณ พิพิธภัณฑ์ร่วมสมัย 31st Century Museum” ที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้เข้าใจถึงแก่นสาระของแนวคิดของโครงการ พร้อมทั้งมีที่ปรึกษาโครงการเป็นผู้นำเยี่ยมชมสถานที่ เช่น ร้านชมรมมังสวิวัติเชียงใหม่ (ศูนย์บาทก์ทานใต้), ร้านอาหารลุงพันเอกซึ่งมีกล้วยไม้สำหรับผู้ที่สนใจโดยไม่คิดเงิน, มุลนิธิที่นา, พิพิธภัณฑ์แมลงโลกและสิ่งมหัศจรรย์ธรรมชาติ

เป็นต้น ขั้นตอนที่ 3 จัดกิจกรรมเสวนาภายใต้หัวข้อ “ศิลปะร่วมสมัย” โดยมีคามิน เลิศชัยประเสริฐ เป็นวิทยากรดำเนินการบรรยาย อังกฤษ อัจฉริยะโสภณ เป็นวิทยากรร่วมดำเนินการบรรยาย และกลุ่มอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อบรรยายองค์ความรู้ที่ได้รับจากการดูงาน ณ จังหวัดเชียงใหม่ แนะนำแนวทางการความเป็นไปได้ของกระบวนการสร้างสรรค์ ที่สามารถถ่ายทอดสุนทรียะทางความคิดได้อย่างครบถ้วน รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนกระบวนการคิดสำหรับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ ขั้นตอนที่ 4 การแสดงผลงานการสร้างสรรค์ของกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ 31st Century Museum of Contemporary Spirit in Bangkok (at Poh-Chang Academy of Arts) เพื่อสรุปผลการดำเนินงานเชิงปฏิบัติ โดยจัดแสดง ณ ห้องนิทรรศการหมุนเวียน วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จัดแสดงในวันเสาร์ ที่ 6 ตุลาคม 2561 และขั้นตอนที่ 5 จัดทำสรุปผลเป็นเอกสารงานวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 6 ประเภท ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้กับคามิน เลิศชัยประเสริฐ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มในการสร้าง 31st Century Museum of Contemporary Spirit เป็นที่ปรึกษาโครงการ และเป็นวิทยากรดำเนินงานในกิจกรรมเสวนา โดยมีประเด็นเกี่ยวข้องกับคุณค่าความดี ความงาม และความจริง 2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้กับผู้ดูแลสถานที่ต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีประเด็นเกี่ยวข้องกับคุณค่าความดี ความงาม และความจริง 3) การสนทนากลุ่ม ใช้กับกลุ่มอาสาสมัครและศิลปินตลอดโครงการเพื่อพูดคุยประเด็นการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานภายใต้แนวคิด ความดี ความงาม และความจริง ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4) กิจกรรมเสวนา ใช้กับผู้ที่มีสนใจเข้าร่วมโครงการเพื่ออธิบายแนวคิดและจุดประสงค์ของโครงการ รวมถึงเพื่อสรุปผลการศึกษาดูงาน 5) การจัดแสดงผลงาน เพื่อสรุปองค์ความรู้และความเข้าใจของผู้เข้าร่วมโครงการ เก็บรวบรวมผลงานศิลปะวัตถุ รวมถึงเผยแพร่ผลงานอย่างเป็นรูปธรรม 6) แบบวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ผลข้อมูล

ผลการวิจัย

แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์เป็นวิจัยเพื่อสร้างสรรค์ตัวอย่างผลงานศิลปะที่มีกระบวนการทางความคิดเป็นปัจจัยหลักในการสร้างสรรค์ ให้เยาวชนที่กำลังศึกษาหรือสนใจศิลปะร่วมสมัย ได้เรียนรู้และเข้าใจทุกขั้นตอนของกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ของการสร้างสรรค์ เพื่อแสดงกระบวนการคิดให้สอดคล้องกับคุณค่าความงาม และรูปแบบความงามที่แตกต่างกันออกไปตามแต่รสนิยมของผู้สร้างสรรค์และผู้ชม และการหาความดีจากสิ่งที่อยู่รอบตัว สิ่งนี้จะทำให้ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้มองเห็นและตระหนักถึงสังคม โดยมีความจริงเป็นเบื้องหลังของเรื่องราวที่ศิลปินนำเสนอ ในกระบวนการวิเคราะห์ผลงานจึงประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้

1. กระบวนการทางความคิด
2. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความงาม
3. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความดี
4. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความจริง

ภาพที่ 1 แสดงผลงานของ ตรีเทพ สีลาไกรลาส	ภาพที่ 2 แสดงผลงานของ พีระพล จันทรเทพ	ภาพที่ 3 แสดงผลงานของ อิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุล
ภาพที่ 4 แสดงผลงานของ วราณศิริ บุญเย็น	ภาพที่ 5 แสดงผลงานของ ณัฐพงษ์ พันผิว	

1. กระบวนการทางความคิด

ภาพที่ 1 ศิลปิน : ตรีเทพ สีลาไกรลาส

เรื่องเล่า: ตรีเทพประสบกับเรื่องสะเทือนใจอย่างยิ่งต่ออาชีพรับจ้างวาดรูปใส่เสื้อซื้อมาให้กับเด็กอาชีวะทั่วประเทศไทย ซึ่งสร้างรายได้ให้ตนเองแต่อาจเป็นต้นเหตุการเสียชีวิตของลูกค้ารายหนึ่ง จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ตรีเทพเห็นปัญหาของสังคม และเพื่อที่จะดำรงความเป็นปกติในแบบของตนเองไว้ตรีเทพจึงเปลี่ยนแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อนำเสนอความงดงามของการสร้างสรรค์แทนอำนาจนิยมต่อความรุนแรง โดยคาดหวังความเป็นไปได้อื่นที่ไม่ยึดติดกับความคุ้นเคย หลังจากการเกิดวิกฤตที่ซ้ำซากที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างหมดจด และแสดงความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อผลผลิตของตนเอง

กระบวนการทางความคิด: ตรีเทพ สีลาไกรลาสวาดภาพพระวิษณุกรรมซึ่งผ่านการออกแบบลวดลายโดยศิลปินเองลงบนเสื้อกาวสีขาว ซึ่งแสดงให้เห็นความงดงามของพระวิษณุกรรมมากกว่าแสดงความน่าเกรงขามหรือการแสดงอิทธิฤทธิ์ความดุร้าย พระวิษณุกรรมเป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษาอาชีวะในประเทศไทย แต่เดิมมักจะแสดงความน่ายำเกรง และมีตราสถาบันแต่ละสถาบันประกอบเข้าด้วยกัน หรือการแสดงความขมขวยต่อสถาบันอาชีวะอื่นๆ ตามแต่ผู้สั่ง (ลูกค้าของศิลปิน) ให้วาดลงบนเสื้อซื้อมา อย่างไรก็ตามศิลปินได้เปลี่ยนภาพลักษณ์ดั้งเดิมให้กลายเป็นการวาดเพื่อความสวยงามเท่านั้น เสื้อกาวมักถูกใช้โดยกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ เสื้อกาวมีสีขาวเป็นสื่อแทนการรักษา ซึ่งศิลปินต้องการแสดงถึงการออกแบบศิลปะเพื่อความงามเพื่อเยียวยา รักษาจิตใจตนเองหลังจากเหตุการณ์การเสียชีวิตของลูกค้ารายดังกล่าว

ภาพที่ 2 ศิลปิน: พีระพล จันทรเทพ

เรื่องเล่า: ในตลาดบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย มีพ่อค้ารายหน้า-สุกี้ ซึ่งเป็นร้านค้าที่ได้รับความนิยมในละแวกนี้อย่างมาก ศิลปินให้นิยามพ่อค้าว่า “ปากร้ายใจบุญ” เนื่องจากป้ายหน้าร้านที่ซึ่งระบุข้อความว่า “คนพิการ ๒๐ บาท” สิ่งนี้แสดงความเกื้อหนุนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แสดงความมีน้ำใจ และการให้ทานตามกำลัง

กระบวนการทางความคิด: พีระพล จันทรเทพ ใช้ภาพแสดงแทน (Representation) องค์กร โดยสมมติให้บุคคลๆ หนึ่งมีความยิ่งใหญ่ มีอำนาจ อันเป็นผลมาจากความเชื่อที่ว่า เทพเกิดจากพลังศรัทธาของมวลมนุษย์ และผู้ที่เป็นเทพมักเป็นผู้ดลบันดาลบางสิ่งกับผู้คน การเขียนภาพจิตรกรรมไทยเป็นสื่อใช้เปรียบพ้อคำราดหน้า-สุกี้ร้านดังกล่าวให้มีความเหนือกว่ามนุษย์ทั่วไป คือมีขนาดใหญ่ ประกอบด้วย 4 มือ โดย 2 มือด้านหลังถือกระบะและตะหลิว 2 มือด้านหน้าถือถ้วยลักษณะคล้ายกะลาสีทอง ศีรษะสวมหมวกพ้อครีว นั่งบนเก้าอี้สแตนเลส เท้าขาขัดสมาธิ เท้าซ้ายเหยียบอยู่บนบุคคลที่มีขนาดเล็กกว่า กระบะ ตะหลิว หมวกพ้อครีว 3 สิ่งนี้เป็นสัญลักษณ์ของอาชีพพ้อครีว กะลาสีทองอ้างอิงถึงอาชีพขอทาน และมีมือด้านหน้ากำลังโอบอุ้มกะลาดังกล่าวไว้ เก้าอี้สแตนเลสคือวัสดุราคาถูกลงที่มักถูกนำมาใช้ในร้านอาหารเนื่องจากทนทานและทำความสะอาดง่าย เท้าซ้ายแสดงถึงปางโหดร้ายของเทพ ซึ่งเทพในตำนานหลายองค์มักจะใช้ปางดุร้ายเมื่อต้องลงมายังโลกมนุษย์เพื่อปราบคนชั่วร้าย

ภาพที่ 3 ศิลปิน : อิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุล

เรื่องเล่า: มูลนิธิ The hub สถานที่ซึ่งรวมเด็กมีปัญหาทางสังคม ทางมูลนิธิจะเปิดใจรับฟังปัญหาของเด็กกลุ่มนี้ รวมถึงการสร้างครอบครัวที่พึงพิง จัดสื่อการเรียนรู้และการหารายได้ ความประทับใจแรกของอิทธิพลต่อเด็กกลุ่มดังกล่าวคือความรุนแรงและความหยาบคาย แต่เมื่อได้มีโอกาสใกล้ชิดกับกลุ่มเด็กเหล่านี้กลับทำให้รับรู้ถึงความไร้เดียงสา คุณค่าของความเป็นคน และเปิดใจรับเด็กกลุ่มดังกล่าวมากยิ่งขึ้น

กระบวนการทางความคิด: อิทธิพล พิมพ์บทสัมภาษณ์จากอาสาสมัครมูลนิธิ The hub กล่าวถึงประสบการณ์ของตนเองในการดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 18 ปี ซึ่งในขณะที่ให้การช่วยเหลือเด็กเหล่านี้อาสาสมัครมักจะเจอกับคำพูดที่ไม่สุภาพเมื่อกลุ่มเด็กสื่อสารกัน อย่างไรก็ตามหากตัดวิธีการพูดซึ่งมักจะมีคำสบถ คำไม่สุภาพและมองดูเพียงเนื้อหาจะพบว่า เรื่องราวที่เด็กๆ ได้แลกเปลี่ยนกันล้วนเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ไม่ได้แฝงความดุร้าย ทารุณ หรือมีความเกี่ยวข้องกับความรุนแรงแต่อย่างใด สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นเปลือกนอกของคำพูดที่หยาบคาย แต่ภายในซึ่งเป็นเนื้อหาของเด็กๆ นั้นล้วนแต่ธรรมดาสามัญเหมือนคนทั่วไป การพิมพ์ข้อความบนกระดาษของศิลปินจึงใช้ลักษณะของการเน้นตัวหนา และการเขียนตัวบาง โดยที่เมื่อผู้ชมแกะคำจากตัวหนาจะเป็นคำสบถ และคำหยาบคาย แต่หากมองเนื้อหาทั้งหมดจะเห็นข้อความซึ่งเต็มไปด้วยความจริงใจของอาสาสมัครที่กล่าวถึงกลุ่มเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือ

ภาพที่ 4 ศิลปิน : วรณศิริ บุญเย็น

เรื่องเล่า: วรณศิริรับดูแลสุนัขและแมวจรจัด ครอบคลุมค่าอาหารและค่ารักษาเมื่อมีอาการเจ็บป่วย กระบวนการเหล่านี้ได้ทำให้วรณศิริได้เห็นคุณค่าของชีวิต เมื่อชีวิตตนเองประสบกับความท้อแท้แล้วได้เห็นสุนัขและแมวที่ได้ช่วยไว้ทำให้รับรู้ถึงคุณค่าของตัวเอง เนื่องจากสุนัขและแมวเหล่านั้นมีความดีใจ ความจริงใจ และนำมาซึ่งพลังงานบวกให้แก่วรณศิริทุกครั้งทั้งที่ทั้งสองฝ่ายได้พบกัน ทำให้ศิลปินได้เห็นเป้าหมายและความหมายของการมีชีวิต เพิ่มคุณค่าและความแข็งแรงให้กับจิตใจของตนเองมากขึ้นในทุกวัน

กระบวนการทางความคิด: วรณศิริ บุญเย็นวาดภาพแมวโดยใช้กระบวนการวาดภาพแบบโฟวิสต์ (Fauvist) ในอิริยาบถต่างๆ โดยต้นแบบของภาพมาจากลูกแมวที่โดนทิ้งซึ่งศิลปินได้ช่วยเหลือไว้ ตั้งแต่ดมดมสกปรก ผอมแห้ง ซึ่งศิลปินใช้สีม่วงเป็นสีหลักของแมวภาพเล็ก เนื่องจากเมื่อลูกแมวได้รับการช่วยเหลือมีลักษณะของการเป็นเรื้อน ซึ่งเป็นโรคผิวหนังของสัตว์ ศิลปินจึงรักษาโดยใช้ยาม่วงทาทั้งตัวลูกแมว และภาพใหญ่คือช่วงเวลาปัจจุบันซึ่งกลายเป็นแมวสุขภาพแข็งแรง ศิลปินจึงวาดด้วยสีขนปกติ ผลงานบนผ้าใบทั้ง 3 ผืนเป็นดั่งการบันทึกช่วงเวลาของการเยียวยารักษาลูกแมวจรจัดดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันช่วงเวลาที่ลูกแมวได้รับการเยียวยาและค่อยๆ มีสุขภาพที่ดีขึ้น ศิลปินเองก็ได้รับการเยียวยาจิตใจให้ค่อยๆ ดีขึ้นด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 5 ศิลปิน : อนุรักษ์ พันผิว

เรื่องเล่า: “พีแบงค์” คือชายสติไม่เต็มซึ่งอาศัยอยู่ในละแวกแยกบ้านแขก วงเวียนใหญ่ อย่างไรก็ตามชายสติไม่เต็มประกอบผู้นี้เป็นผู้ที่มีอารมณ์ดีและมีความกตัญญูที่น่าประหลาดใจ โดยพีแบงค์ปั่นจักรยานจากวงเวียนใหญ่ไปถึงตลาดหนองมน จังหวัดชลบุรี เพื่อซื้อข้าวหลามกลับมาให้คุณยาย เนื่องจากคุณยายชอบทาน สิ่งนี้ทำให้ณัฐพงษ์ย้อนกลับมาคิดถึงเรื่องการตัดสินใจที่กายภาพ เนื่องจากสัมผัสแรกจะรู้สึกว่าคุณคนดังกล่าวมีสติไม่เต็มประกอบ ไม่น่าเข้าใจ แต่เมื่อรับรู้ถึงจิตใจกลับเป็นบุคคลที่กตัญญูต่อบุคคลที่รักยิ่ง

กระบวนการทางความคิด: ณัฐพงษ์ พิมพ์ข้อความลงบนเสื้อโดยใช้ข้อความ “ฉันเป็นคนบ้า” บนเสื้อสีดำ “ฉันเป็นคนปกติ” บนเสื้อสีขาว เมื่อคำเหล่านี้ถูกสกรีนลงบนเสื้อจึงกลายเป็นตัวแทนของการเป็นเปลือกนอก การสวมบทบาทเป็นสิ่งที่หนึ่ง นอกจากนี้ยังนำข้อความฉันเป็นคนบ้าและฉันเป็นคนดีมาพิมพ์ซ้อนทับกันเป็นคำว่า “สติ-สตางค์” ซึ่งข้อความดังกล่าวนี้เป็นคำอุปมา หมายถึงบุคคลที่ไม่ค่อยมีสติอยู่กับตัวเอง เมื่อรวมกับภาพถ่ายบุคคลบนผนังซึ่งถูกคนทั่วไปมองว่ามีสติไม่เต็มประกอบ คำว่าสติ-สตางค์จึงมีความหมายได้สองทาง คือ การว่ากล่าวบุคคลในภาพถึงความเป็นคนไม่มีสติ แต่ในอีกทางหนึ่งก็เป็นการบอกผู้ชมว่าให้มีสติและพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างละเอียด อย่าด่วนตัดสินทุกสิ่งโดยขาดสติ

2. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความงาม

สุนทรียศาสตร์ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 – 20 แนวคิดของเฟรดริค นิทเช่ (Friedrich Nietzsche) ปรากฏในผลงานของตรีเทพ สีลาโกราส คือการเผชิญหน้ากับความทุกข์ใจ ยอมรับความจริงที่โหดร้าย และใช้ศิลปะเพื่อปลอบประโลมจิตใจของตนเอง ในขณะที่เดียวกันศิลปะของศิลปินก็สามารถปลอบประโลมจิตใจของผู้ชมด้วยเช่นกัน

“นิทเช่เห็นว่า ชีวิตนั้นทุกข์ทรมานและเจ็บปวด มีความน่ากลัว และไร้แก่นสารในการดำรงอยู่ แต่แทนที่จะหนี และปฏิเสธเจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่ เขากลับบอกว่าเราจะต้องรัก และศรัทธาในชีวิต ยอมรับความจริงที่โหดร้ายนั้นโดยศิลปะจะเข้ามามีบทบาทในการช่วยปลอบประโลมให้มนุษย์สามารถทนอยู่ได้เนื่องจากศิลปะเป็นการสร้างสรรค์สิ่งสวยงามต่างๆ ขึ้นมาในโลก ช่วยบดบังความจริงหรือความน่าเกลียดของเจตจำนงที่กระตุ้นให้มนุษย์มีความอยากที่เต็มเท่าใดก็ไม่เต็ม และทำให้เกิดการดิ้นรนอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การที่โลกมีแต่ความทุกข์อย่างเดียวนั้นมนุษย์ก็คงจะทนอยู่ไม่ได้ ชีวิตต้องมีทั้งสุขและทุกข์ชีวิตเราต้องการสิ่งปลอบประโลม เพื่อที่จะทำให้คนสามารถทนอยู่ได้ ศิลปะไม่ได้เป็นเพียงการเลียนแบบความเป็นจริงของธรรมชาติ แต่ศิลปะคือชีวิต และเป็นสิ่งที่เสริมหรือเพิ่มเติมเข้าไปให้กับความเป็นจริงของธรรมชาติ...”

(Ochana Poolthongdeewattana. 2018)

จากภาพที่ 1 ตรีเทพ รู้สึกผิดต่อการเสียชีวิตของลูกค้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากในวันที่ลูกค้าเสียชีวิตได้สวมใส่เสื้อซิปที่ตนเองเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้น และภาพที่แสดงอยู่บนเสื้อถูกมองว่าเป็นการดูถูกสถาบันอื่นอยู่ด้วย จากเหตุการณ์ดังกล่าวศิลปินไม่ได้เลิกการวาดพระวิษณุกรรมบนเสื้อซิปแต่ตัดสินใจเปลี่ยนวิธีการสร้างสรรค์โดยระบุในเงื่อนไข่ว่าจะออกแบบพระวิษณุกรรมเพื่อความสวยงามและไม่วาดภาพที่มีการดูถูกสถาบันการศึกษาอื่น ซึ่งผลตอบรับที่ได้จากการกระทำดังกล่าวทำให้เสื้อซิปที่ถูกส่งมาเพื่อวาดพระวิษณุกรรมสามารถสร้างแพชั่นใหม่ ลูกค้าที่ส่งเสื้อซิปจะดูแบบจากเสื้อซิปของสถาบันอื่นซึ่งลงไว้ในช่องทางเผยแพร่ของศิลปินและจะสั่งให้ศิลปินแก้ไขตามที่ลูกค้าต้องการแต่ภายใต้เงื่อนไขของศิลปิน

อย่างไรก็ตามผลงานศิลปะของตรีเทพมีความคล้ายนิเซ่เพียงวิธีคิดเท่านั้น แต่มีรูปแบบผลงานที่แตกต่างออกไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับสุนทรียศาสตร์ศิลปะร่วมสมัยคือคอนเซ็ปชวล อาร์ต (Conceptual Art) มากกว่า

จากภาพที่ 2 พีระพล จันท์เทพ สร้างสรรค์ผลงานตามสุนทรียศาสตร์ตะวันออก ซึ่งมีความโดดเด่นที่ การวาดบุคคลคนสำคัญให้มีขนาดใหญ่กว่าบุคคลทั่วไป (ชาวบ้าน) ตามสุนทรียศาสตร์ตะวันออกของประเทศ อินเดีย มักจะนิยมวาดพระพุทธรูปเจ้าในศาสนาพุทธ และวาดเทพในศาสนาฮินดู เทพจะมีขนาดใหญ่กว่ามนุษย์ แสดงความสำคัญของชนชั้นในอินเดีย ลักษณะร่วมกันประการหนึ่งของสุนทรียศาสตร์ตะวันออกซึ่งมีทั้งในประเทศอินเดีย ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี รวมถึงประเทศไทย คือการวาดแบบตัดทอนรูปทรง ความเป็นจริงออกไป เช่น การวาดคนจะตัดรายละเอียดรอยย่นบนผิวหนัง กล้ามเนื้อ และรอยยับย่นของเสื้อผ้า รวมถึงการวาดคนจะมีลักษณะของความอ่อนช้อย เป็นต้น การวาดภาพตามแบบสุนทรียศาสตร์ตะวันออกจะ นิยมความแบนแบบ 2 มิติ มากกว่าการสร้างภาพลึกลงตอย่างสุนทรียศาสตร์ตะวันตก ภาพจิตรกรรม 2 มิติ ของตะวันออกจะแบนด้วยการตัดเส้น และสร้างระยะให้ภาพโดยการวางภาพ คือ คนอยู่ด้านหน้า ต้นไม้ แม่น้ำ หรือทะเล และท้องฟ้า ตามลำดับ การสร้างจิตรกรรมในลักษณะดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากการประกอบสร้างสิ่ง ต่างๆ เข้าด้วยกัน ทุกอย่างในภาพไม่ได้เกิดขึ้นจริง คือไม่มีเทพหรือคนตลอดจนสถานที่ดังในภาพ แต่ศิลปินเป็น ผู้นำมารวมกัน ภาพดังกล่าวจึงไม่เป็นความจริงแต่เป็นภาพแสดงแทน (representation) ที่ศิลปินใช้กล่าวอ้าง ถึงอีกสิ่งหนึ่ง

อิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุล และณัฐพงษ์ พันผิว มีกระบวนการคิดและการสร้างสรรค์ผลงานซึ่ง สอดคล้องกับสุนทรียศาสตร์ของโรลองด์ บาร์ตส์ นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส ในประเด็นเรื่อง มายาคติ (Mythology) ที่ถูกแฝงอยู่ในภาษา ศิลปินใช้การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม โดยอิทธิพลถึง บทความทั่วไปมาเน้นคำซึ่งเมื่อคำที่เน้นถูกนำมารวมกันจะเป็นคำไม่สุภาพในภาษาไทย และณัฐพงษ์ตั้งสำนวน สติ-สตางค์มาใช้ การจะตีความผลงานของทั้งคู่จำเป็นต้องมีความรู้สำนวนไทยและภาษาไทยในระดับหนึ่ง ใน ขณะเดียวกันผลงานก็สามารถตีความในความหมายที่แตกต่างกันออกไป จากภาพที่ 3 สิ่งที่ผู้ชมเห็นคือคำที่ถูก เน้นไว้ เมื่อรวมกันจะกลายเป็นคำไม่สุภาพ ในขณะเดียวกันเนื้อหาโดยรวมคือข้อความกล่าวถึงการทำงานของ สาส์มคร่วมกับเขวาวชน หากเปลี่ยนบริบทของผลงานไม่ใช่เพื่อความดี ความงาม และความจริง แต่เป็นเนื้อหา เริงเสียดสี ผลงานชิ้นนี้อาจจะกลายเป็นการกล่าวถึงกลุ่มอาสาสมัครในเชิงลบได้เช่นกัน จากภาพที่ 9 สามารถ ตีความสติ-สตางค์ว่าเป็นคำใช้เรียกบุคคลซึ่งเป็นแรงบันดาลใจของศิลปินได้ว่าเป็นผู้ที่ไม่มีความดี-สตางค์ แต่ในอีก ความหมายหนึ่งสามารถตีความได้ว่าบุคคลควรมีสติ-สตางค์ให้ครบถ้วนก่อนจะพิจารณาสิ่งต่างๆ ก็ได้เช่นกัน

“ศิลปะบำบัด คือศาสตร์ที่นำกระบวนการทำศิลปะและการสร้างสรรค์หลายรูปแบบมา ใช้เป็นทางเลือกในการเยียวยาผู้ที่เคยผ่านเหตุการณ์เลวร้าย คนที่มีเรื่องราวที่พูดออกมาไม่ได้ หรือแม้แต่วิธีที่ไม่สมดุลทางอารมณ์ ทำให้พวกเขาสามารถแสดงเรื่องราวหรือความรู้สึกภายใน ได้ผ่านภาพวาดหรืองานศิลปะ นำไปสู่การประเมินสภาวะทางจิตและการเยียวยาจิตใจเพื่อให้ กลับมาสู่สุขภาพใจที่สมดุล...” (Tinnawat Chankloi, 2021)

ลักษณะการใช้ศิลปะบำบัดปรากฏในผลงานของวรรณศิริ บุญเย็น จากภาพที่ 4 วรรณศิริสร้างผลงาน จากแมวหนึ่งตัวด้วยผ้าใบ 3 ฝืนที่มีขนาดแตกต่างกัน บนที่กช่วงเวลารักษาตั้งแต่เริ่มรักษา ระหว่างรักษา และหลังเสร็จสิ้นการรักษา และในขณะเดียวกันกับการสร้างสรรค์ผลงาน จิตใจของศิลปินเองก็ได้รับการ เยียวยาด้วยเช่นกัน การช่วยเหลือสัตว์จรจัดจึงเป็นกระบวนการที่ได้ดูแลรักษาและเยียวยาความป่วยไข้ทางกาย ของสัตว์ และเป็นกระบวนการที่รักษาและเยียวยาทางจิตของศิลปิน และทำให้วรรณศิริรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มากขึ้นจากการได้ช่วยเหลือ เมื่อสัตว์ที่ได้รับการช่วยเหลือหายจากความเจ็บป่วยทำให้ศิลปินเกิดความภูมิใจต่อ สิ่งที่ทำได้ทำและเห็นผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งกระบวนการรักษาและศิลปะของศิลปินจึงปรากฏลักษณะ ของกระบวนการของศิลปะบำบัด

นอกจากศิลปะบำบัดแล้วผลงานของวรรณศิริยังมีลักษณะการใช้สีแบบโพวิสต์ คือการใช้สีที่มีความสด บิบบจากหลอดและป้ายบนผ้าใบโดยไม่ได้ผสมในสองภาพเล็กทำให้ภาพเกิดความหมายที่ซ้อนทับกับความหมายเดิมของลัทธิทางศิลปะโพวิสต์ หรือสัตว์ป่า ในที่นี้อาจจะหมายถึงความเป็นแมวจรจัดไร้เจ้าของ และต้องดิ้นรนเอาชีวิตรอดด้วยตนเอง ผ้าใบขนาดใหญ่ใช้วิธีการลงสีคล้ายกันในฉากหลังของภาพ คือสีสด บิบบจากหลอด แต่จุดเด่นของภาพคือแมว ศิลปินกลับเลือกที่จะผสมสีก่อนที่จะป้ายลงบนผืนผ้าใบ ทำให้เกิดความหมายว่า แมวตัวนี้ได้รับการเยียวยารักษาแล้ว อย่างไรก็ตามพื้นหลังหรือภูมิหลังของมันยังคงเป็นแมวจรอยู่ ศิลปินไม่ได้เป็นเจ้าของ เป็นเพียงผู้เยียวยา อีกทางหนึ่งสามารถเชื่อมโยงถึงความหมายที่เปลี่ยนไปของศิลปะโพวิสต์หลังจากได้รับการยอมรับ คือมีชีวิตชีวาและความกระฉับกระเฉง

3. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความดี

แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ มีต้นแบบจากพิธีกรรมร่วมสมัยศตวรรษที่ 31 ซึ่งดำเนินโครงการโดยคามิน เลิศชัยประเสริฐ ซึ่งจะทำการรวบรวมความดีที่ได้พบเจอ เมื่อมีการจัดศิลปะร่วมสมัยศตวรรษที่ 31 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครจึงกำหนดกรอบความคิดของศิลปินคือ การหาแรงบันดาลใจจากความดีรอบตัว แรงบันดาลใจนี้สามารถเป็นบุคคล สัตว์ สิ่งของ หรือเหตุการณ์รอบตัว โดยมุ่งหวังให้ศิลปินได้สร้างสรรค์ผลงานที่นึกถึงผู้อื่นหรือสิ่งอื่นในสังคมมากกว่าการมองเพียงตัวเอง ดังนั้นศิลปินจึงได้รับแรงบันดาลใจจากความดี ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

3.1 ความดีจากบุคคล

ความดีจากบุคคลเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ง่ายที่สุด เนื่องจากมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ต้องการสังคม การสื่อสารระหว่างกัน กิจกรรมที่มีร่วมกัน และความเกี่ยวพันกันในชีวิตประจำวันอื่นๆ ทำให้รับรู้ถึงกันและกันได้มากที่สุด มนุษย์จึงเข้าใจมนุษย์ด้วยกันมากกว่าเข้าใจสายพันธ์ที่แตกต่าง รวมถึงความดีที่มีอยู่ในบุคคลซึ่งอยู่รอบตัว โดยพี่ระพล จันท์เทพ นำเสนอความดีของพ่อค้ารายหน้า สุกี้ ตลาดบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย ซึ่งจะขายอาหารให้กับผู้ทุพพลภาพทางร่างกายในราคา 20 บาท อิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุล นำเสนอความดีของมูลนิธิ The hub ซึ่งเป็นมูลนิธิที่ให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 18 ปี ขณะเดียวกันก็เปลี่ยนมุมมองของผู้ชมต่อกลุ่มคนที่ถูกเรียกว่าเด็กมีปัญหาให้มองอย่างลึกซึ้งซึ่งยิ่งขึ้นมากกว่าเลือกนอกที่บุคคลเหล่านั้นแสดงออก และณัฐพงษ์ พันผิว นำเสนอความดีของแบงค์ บุคคลผู้ชอบปั่นจักรยานที่ถูกมองโดยผู้อื่นว่าสติไม่ดี อย่างไรก็ตามเมื่อแบงค์ถูกใช้โดยคนรอบข้างให้ไปซื้อสินค้า แบงค์จะทำให้เสมอ หรือกระทั่งไม่ได้ใช้แบงค์ก็ปั่นจักรยานไปซื้อให้ เช่น เหตุการณ์หนึ่งที่แบงค์ปั่นจักรยานจากกรุงเทพไปตลาดหนองมน จังหวัดชลบุรี เพื่อซื้อข้าวหลามมาให้ยาย เป็นต้น

3.2 ความดีจากสัตว์

ไม่ใช่เพียงมนุษย์ต่อมนุษย์เท่านั้นที่สามารถเห็นความดีซึ่งกันและกันได้ เมื่อมองไปรอบตัวสิ่งมีชีวิตสายพันธ์ต่างๆ บนโลกล้วนมีความดีเป็นของตัวเองทั้งสิ้น เช่น ในระบบนิเวศในทะเลปลาตัวเล็กช่วยผสมกระแสน้ำอุ่นและน้ำเย็น มูลสัตว์ทะเลทำให้สาหร่ายมีอาหาร และปลาวาฬช่วยให้เกิดสมดุลสำคัญในท้องทะเล เป็นต้น หรือสุนัขที่ช่วยชีวิตสุนัขอีกตัวจากการจมน้ำ แม่แมวที่ให้ลูกเสือกตีมนมจากเต้า วรรณศิริ บุญเย็น เลือกจะนำเสนอความดีของสัตว์ในอีกมุมมองหนึ่ง คือการให้กำลังใจและการปลอบประโลม เนื่องจากวรรณศิริได้ช่วยแมวและสุนัขจรจัดและมีโอกาสได้สัมผัสใกล้ชิดกับสัตว์ที่ตนได้ช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามความดีที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์นี้วรรณศิริไม่ได้มองว่าเป็นของตนเอง แต่เป็นของสัตว์ที่ตนเองมีโอกาสได้ช่วยไว้ เนื่องจากการได้ช่วยเหลือและมองดูสัตว์เหล่านี้ค่อยๆ หายจากอาการเจ็บป่วยคือการเยียวยาจิตใจตนเองและสร้างคุณค่าให้แก่การมีชีวิตอยู่ของศิลปิน

3.3 ความดีจากเหตุการณ์

ความดีจากเหตุการณ์ เป็นเหตุการณ์ที่บุคคลแต่ละบุคคลได้ประสบด้วยตนเองและทำให้เกิดการฉุดคิดหรือเกิดแง่มุมบางอย่างขึ้น ซึ่งความคิดดังกล่าวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือกระตุ้นการตั้งคำถามที่ทำให้ต้องการหาคำตอบ ความดีที่เกิดจากเหตุการณ์อาจจะมีบุคคลหรือสัตว์มาเป็นส่วนเกี่ยวข้อง แต่ไม่ใช่เหตุผลทั้งหมดที่ทำให้เกิดการตระหนักรู้ เนื่องจากมีบริบทของเวลา สถานที่ และเหตุการณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเรียกว่าเป็นความดีที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ ตรีเทพ สีลาไกรลาส นำเสนอความดีของเหตุการณ์ที่ลูกค้ารายหนึ่งของตนเองเสียชีวิตจากการถูกทำร้ายร่างกายขณะที่กำลังใส่เสื้อซิปที่ตนเองเป็นผู้วาดพระวิษณุกรรม ทำให้เลือกที่จะเปลี่ยนรูปแบบการวาดพระวิษณุกรรมไปเป็นเชิงสวยงามมากกว่าการแสดงการกดขี่สถาบันอาชีวศึกษาอื่นๆ ตามคำสั่งจากลูกค้า เหตุการณ์นี้จะเป็นเหตุการณ์สูญเสียที่น่าเศร้าใจ และเหตุการณ์นี้เป็นจุดพลิกผันที่ทำให้บุคคลหนึ่งได้ตระหนักถึงข้อผิดพลาดและกลับไปแก้ไข สำหรับตรีเทพเหตุการณ์นี้จึงเป็นความดีหนึ่งที่มีโอกาสได้สัมผัสด้วยตนเอง

4. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความจริง

ผลงานศิลปะสามารถเล่าเรื่องราวได้มากกว่าเนื้อหาที่แสดงออก เพราะศิลปะเปรียบเสมือนบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมรูปแบบหนึ่ง สิ่งนี้เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ที่ทำให้คนในยุคหลังสามารถเข้าใจวิถีชีวิตของคนยุคก่อนหน้าได้ แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทยผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ จึงเลือกวิเคราะห์คุณค่าของความจริงในแง่มุมที่ผลงานแต่ละชิ้นสะท้อนให้เห็น

4.1 ความจริงเชิงรูปธรรม

รูปธรรม คือสิ่งที่สามารถรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ทางตา หู จมูก ลิ้น และสัมผัสด้วยผิวหนัง ปรากฏจริงไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎี และมีรูปที่สามารถจับต้องได้

ผลงานของวรรณศิริ บุญเย็น สะท้อนปัญหาสุนัขและแมวจรจัดซึ่งเป็นหนึ่งในปัญหาใหญ่ของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,207 กลุ่มตัวอย่าง ในวันที่ 22 - 25 เมษายน 2562 โดยศูนย์สำรวจความคิดเห็นบ้านสมเด็จโพลล์ สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า “ร้อยละ 76.1 คิดว่าปัญหาหมาแมวจรจัดเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมที่ควรเร่งแก้ไข โดยร้อยละ 87.6 เคยเห็นสุนัขหรือแมวจรจัดบริเวณที่อยู่อาศัย และร้อยละ 74.1 คิดว่าปัญหาสุนัข-แมวจรจัดเกิดจากความมั่งง่ายของผู้เลี้ยง...” (Thairath Online, 2021)

อีกประเด็นปัญหาหนึ่งที่สังคมยังไม่สามารถแก้ไขได้สะท้อนในผลงานของตรีเทพ สีลาไกรลาส ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน ช่วงวัยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงด้านฮอร์โมนและทางกายวิภาคของสมอง คือปัญหาความเป็นศัตรูระหว่างสถาบันและการใช้ความรุนแรง สิ่งนี้เป็นค่านิยมที่ปลูกฝังในสถาบันการศึกษาที่มองว่าความรุนแรงเป็นสิ่งที่แสดงความเท่ ปัญหาที่ซ่อนในความรุนแรงนี้คือปัญหาครอบครัวและสถาบันการศึกษา

4.2 ความจริงเชิงนามธรรม

นามธรรม คือสิ่งที่ไม่มีรูป หรือสิ่งที่ไม่สามารถรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ทางตา หู จมูก ลิ้น และสัมผัสด้วยผิวหนัง แต่เป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ผ่านความรู้สึก หรือสัมผัสทางใจ

สิ่งหนึ่งที่สะท้อนผ่านผลงานของณัฐพงษ์ พันผิวและอิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุล คือการตัดสินใจรวมถึงการให้คุณค่าผู้อื่นผ่านรูปลักษณ์ภายนอก สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาซึ่งมนุษย์ลดทอนคุณค่าของมนุษย์ด้วยกันและการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดบาดแผลทางจิตใจ สังคมไทยมองกลุ่มเด็กเยาวชนผู้ประสบปัญหาว่าเด็กมีปัญหา ซึ่งความทั้งสองคำมีความหมายที่แตกต่างกันอย่างมาก เยาวชนผู้ประสบปัญหามีความหมายถึงผู้ที่ได้รับปัญหา แต่เด็กมีปัญหากลับเป็นคำที่เรียกเยาวชนผู้สร้างปัญหา และการจะแก้ไขปัญหาลำดับนี้คือการแก้ไข้อคติของคน อย่างไรก็ตามทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการหลอมรวมของวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทำให้ยากต่อการแก้ไข

ผลงานของพระพล จันทรเทพ แสดงการให้เห็นความมีน้ำใจในหมู่ชนชั้นล่างทางเศรษฐกิจในสังคม อาหารคือปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต และมีคนชนชั้นแรงงานและชนชั้นล่างจำนวนมากในกรุงเทพฯที่มีเงินเพียงพอแค่เลี้ยงปากท้องเท่านั้น สิ่งนี้จึงเป็นดั่งคำยืนยันถึงความเข้าอกเข้าใจ และความเห็นใจกันในหมู่ที่มีวิถีชีวิตคล้ายกัน

แม้ว่าลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความจริงที่ปรากฏในแนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่า ความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ จะสะท้อนปัญหาในสังคม แต่การนำเสนอปัญหาเหล่านี้ในรูปแบบศิลปะสามารถช่วยให้เกิดการตั้งคำถาม และสร้างข้อสงสัยให้แก่ผู้ชมได้เกิดความตระหนักรู้ เช่นผลงานของอิทธิพล ศักดิ์เจริญชัชกุลที่ทำให้เห็นมุมมองที่แตกต่างของกลุ่มเยาวชนผู้ประสบปัญหา หรือผลงานของตรีเทพ สีลาไกรลาสที่ทำให้ทุกคนต้องตระหนักถึงผลที่ตามมาจากการกระทำของตน และการหาวิธีการแก้ปัญหาเพื่อรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งนี้คือการเริ่มต้นมองปัญหาเพื่อหาทางออกร่วมกัน โดยเชื่อว่าแม้สังคมจะหมดสิ้นซึ่งปัญหา ความดีและความงามก็จะยังคงปรากฏอยู่เช่นเดิม

การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในศิลปะให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงในสังคมได้มากขึ้น จะเห็นว่าผลงานการสร้างสรรค์ศิลปะที่กล่าวมาข้างต้นได้สะท้อนประเด็นสำคัญทั้งในด้าน ความดี ความงาม และความจริงของสังคม อีกทั้งยังสามารถเป็นแนวทางการศึกษา การสร้างสรรค์ศิลปะในปัจจุบันให้สื่อสารคุณค่าเชิงสังคมศาสตร์ได้มากขึ้น ซึ่งตอบโจทย์ในเรื่องของการทำให้เยาวชนที่กำลังศึกษาหรือสนใจศิลปะร่วมสมัยได้เรียนรู้และเข้าใจทุกขั้นตอนของกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ของการสร้างสรรค์ เสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบัน และส่งเสริมให้เยาวชนนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจในการสร้างสรรค์ศิลปะแนวทางใหม่สามารถนำเอาองค์ความรู้ไปปรับใช้กับทัศนคติและกระบวนการสร้างสรรค์ของตนเองกับสังคมได้

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่มศิลปินอาสาสมัครประกอบไปด้วย ลักษณะของการสร้างสรรค์ผลงานภายใต้สาระสำคัญ 4 ประการคือ 1) กระบวนการทางความคิด 2) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความงาม 3) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความดี 4) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความจริง โดยผลการวิจัยครั้งนี้ให้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้ 1) ผู้วิจัยส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมในภายใต้หัวข้อ ความดี ความงาม และความจริง ที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2) ผู้วิจัยเปิดรับอาสาสมัครทั้งนักศึกษาและบุคคลทั่วไปเพื่อเข้าร่วมในโครงการที่ชื่อว่า “31st Century Museum of Contemporary Spirit in Bangkok (at Poh-Chang Academy of Arts)” และ 3) ผู้วิจัยได้จัดแสดงผลงานศิลปกรรม ณ หอศิลป์ อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ในวันที่ 6 ตุลาคม ถึง 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 และจัดทำสูจิบัตรทั้งจัดพิมพ์และเผยแพร่ออนไลน์ เพื่อให้บุคคลทั่วไปและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความเป็นไปได้ของกระบวนการสร้างสรรค์ และวิถีดคิด หรือมุมมองใหม่ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม อีกทั้งผลงานการสร้างสรรค์จำนวนนี้ยังสามารถส่งเสริมให้รับรู้ถึงคุณค่าความงาม ความดี และความจริงในศิลปะให้สัมพันธ์กับชีวิตในสังคมได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วิจัยตัดสินใจใช้วิจัยเชิงปฏิบัติที่เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อความเหมาะสมในการดำเนินงาน หากผู้ที่ต้องการต่อยอดใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นผลตอบ

รับจากผู้ชมในเชิงปริมาณและสามารถแสดงให้เห็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อผู้ชม ย่อมสามารถสร้างผลการวิจัยที่น่าสนใจได้มากยิ่งขึ้น

2. ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยในกลุ่มเยาวชนทำให้การแสดงผลงานเกิดขึ้นในพื้นที่ขนาดเล็ก หากผู้สนใจต้องการขยายขนาดการวิจัยควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อกำหนดมาตรฐานหัวข้อที่ชัดเจนในการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น กำหนดจำนวนผู้ที่สามารถเข้าชมผลงาน เพื่อสร้างความสอดคล้องกับวิธีการเผยแพร่ผลงาน

3. ผู้วิจัยขออนุญาตกล่าวขอบคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยเพาะช่าง เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ในฐานะองค์กรต้นสังกัดทางสายงาน ที่เปิดโอกาสและให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนนักวิจัยทุกรุ่นทุกวิทยาเขตอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

References

- Poolthongdeewattana, O. (2018). *Aesthetics of the Baroque and Rococo periods. History of Western Aesthetics*, Place of Print: Silpakorn University.
- Phasaporn, T. (2016). *Kamin's Conceptual Art. Lertchai Prasert: Museum of Contemporary Spirit of the 31st Century. (Master of Arts Thesis). Silpakorn University. Bangkok*
- Tinnawat, C. (2021). *Unable to speak, must be told through pictures: Understanding art therapy through Stranger Things and Parasite. Retrieved August 13, 2021, from <https://adaymagazine.com/art-therapy-stranger-things-parasite>*
- Thairath Online. (2021). *Survey results of Bangkok people: 76.1% stray dogs and cats. It is a social problem that must be urgently solved. Retrieved August 13, 2021, from <https://www.thairath.co.th/news/local/1555731>*

